

LIONGINAS BALIUKEVIČIUS-DZŪKAS

1925 01 01–1950 06 24

Dainavos apygardos vado adjutantas Lionginas Baliukevičius-Dzūkas.1948 m. vasara. *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės partizanai: Lionginas Baliukevičius-Dzūkas (kairėje) ir Pranas Ivanauskas-Bevardis (dešinėje). *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Pietų Lietuvos (Nemuno) partizanų srities vadovybė. Iš kairės: antras – Lionginas Baliukevičius-Dzūkas, trečias – Sergijus Staniškis-Litas, ketvirtas – Adolfas Ramanauskas-Vanagas, penktas – Kostas Baliukevičius-Rainys. *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės partizanai. 1948 m. Iš kairės: Marytė Budėnaitė-Eglė, Lionginas Baliukevičius-Dzūkas, Antanina Lukšytė-Milda, Sofija Budėnaitė-Ramunė, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Pranutė Korkutytė-Akacija. *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės partizanai. 1948 m. vasara. Iš kairės: Pranas Ivanauskas-Bevardis, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Lionginas Baliukevičius-Dzūkas ir Stasys Klimašauskas-Genys. *Iš Genocido aukų muziejaus fondų*

Atminimo lenta šiame name gimusiems ir augusiems Dainavos apygardos vadui Lionginui Baliukevičiui-Dzūkui, žuvusiam 1950 m. birželio 24 d. Žaliamiškyje, ir jo broliui, Pietų Lietuvos (Nemuno) partizanų srities štabo Visuomeninės dalies viršininkui ir LLKS gynybos pajėgų pareigūnui Kostui Baliukevičiui-Tyliui, Rainiui, žuvusiam 1951 m. vasario 15 d. Jiezno r. Jaunionių k., atminti. Alytaus m. Margio g. 11. Aut. skulptorius Jonas Jagėla. Įrengta 2010 m. birželio mėn. R. Trimonienės nuotr., 2010 m.

Lionginas Baliukevičius gimė 1925 m. sausio 1 d. Alytuje Kosto Baliukevičiaus ir Joanos Petruškevičiūtės-Baliukevičienės šeimoje. Baigęs Alytaus gimnaziją, jis 1943 m. įstojo į Kauno universiteto Medicinos fakultetą. 1944 m. ankstyvą pavasarį patriotiškai nusiteikęs pirmojo kurso studentas užsirašė į gen. Povilo Plechavičiaus vadovaujamą Lietuvos vietinę rinktinę, kurią vokiečiai išformavo 1944 m. gegužės 15 d. Apie 3500 vyrų buvo išvežta į Vokietiją darbams arba aerodromų apsaugai.

1944 m. liepos mėn. L. Baliukevičius įstojo į Žemaitijoje besikuriančią Tėvynės apsaugos rinktinę. Vėliau jis su nuoskauda prisiminė: „Iš Tėvynės apsaugos būrių nieko neišėjo. Mes visi tikėjome, kad tėvynę ginti galima ir su šlykščia vokiška uniforma. Bet vokiečiai nuo komunistų daug kuo nesiskyrė. Mus apgavo ir išnaudojo…“, – rašoma knygoje „Liongino Baliukevičiaus – partizano Dzūko dienoraštis“ (Vilnius: LGGRTC, 2002, p. 6).

1944 m. pabaigoje L. Baliukevičius buvo išvežtas į Čekoslovakiją saugoti vokiečių aerodromų. 1945 m. gegužės 15 d. jis, kaip vokiečių kariuomenės eilinis, pateko į Raudonosios armijos nelaisvę. Perėjęs kelis lagerius Čekoslovakijoje ir Vengrijoje, Ukrainos Donbaso anglių šachtas, pabėgo ir 1946 m. vasaros pabaigoje parsigavo į Lietuvą. Čia iš karto įsitraukė į antisovietinį pasipriešinimo judėjimą.

1946 m. balandžio mėn. buvo įkurta Dainavos apygarda, kurios teritorija apėmė dabartinę Druskininkų savivaldybę, Alytaus, Lazdijų, Varėnos rajonus bei greta esančių Marijampolės, Prienų, Trakų ir Šalčininkų rajonų dalį. 1946 m. rugsėjo 1 d. L. Baliukevičius tapo apygardos Dzūkų rinktinės Geležinio Vilko grupės partizanu. Grupei vadovavo vienas narsiausių Dzūkijos partizanų vadų Vaclovas Voveris-Žaibas. Dzūkas dalyvavo keleriose kautynėse, tačiau jam teko padirbėti ir su kitu politinės kovos ginklu – pogrindžio spauda. Partizanų vadai pastebėjo L. Baliukevičiaus-Dzūko literatūrinius sugebėjimus, analitinį mąstymą ir pareigingumą. 1947 m. vasario 1 d. jis buvo paskirtas Geležinio Vilko grupės štabo viršininku, atsakingu už spaudą ir informaciją. 1947 m. balandžio 22–24 d. Dainavos štabo bunkeryje Punios miške L. Baliukevičius dalyvavo visų Dainavos apygardos grupių ir būrių vadų pasitarime, kuriame buvo aptarti opūs partizaninės organizacijos klausimai – bandoma išspręsti apygardos vado konfliktus su iš apygardos pasitraukusių grupių vadais, nutarta suaktyvinti veiksmus prieš okupacinę valdžią, aptarti kiti aktualūs klausimai – ryšiai, disciplina ir t. t.

1947 m. rugpjūčio 11 d., žuvus Dainavos apygardos vadui Domininkui Jėčiui-Ąžuoliui, rugsėjo 24–25 d. Marcinkonių vls. miškuose vykusiame Dainavos apygardos vadų susirinkime naujuoju apygardos vadu buvo išrinktas Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Pastarasis kreipėsi į V. Voverį prašydamas leisti paimti Dzūką į naujai kuriamą apygardos štabą. L. Baliukevičius buvo paskirtas apygardos vado adjutantu, o netrukus ir Spaudos bei propagandos skyriaus viršininku. Naujasis štabas atgaivino Dainavos apygardos partizanų laikraščio „Laisvės varpas“ leidimą. Jo tiražas siekdavo iki 1800 egzempliorių.

1948 m. L. Baliukevičiui buvo suteiktas partizanų puskarininkio, o 1949 m. vasario 16 d. LLKS Prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio-Vytauto įsakymu – partizanų leitenanto laipsnis.

1949 m. gegužės 19–20 d. vykusiame visuotiniame Dainavos apygardos vadų pasitarime L. Baliukevičius-Dzūkas buvo vienbalsiai išrinktas apygardos vadu, kartu pavedus eiti ir Kazimieraičio rinktinės vado pareigas.

Dzūkas vadovavimą apygardai perėmė nepaprastai sunkiu metu. Viltis sulaukti pagalbos iš užsienio jau buvo išblėsusi. Vien tik per pirmuosius šešis 1949 m. mėnesius žuvo 121 partizanas. Naujasis apygardos vadas energingai ėmėsi atkurti netekčių išretintą organizacinę struktūrą. Nors ir labai stigo prityrusių vadų bei intelektualių pajėgų, apygardos štabui pavyko organizuoti ir toliau leisti įvairią spaudą: L. Baliukevičius išleido periodinį leidinį apygardos kovotojams „Dainavos partizanas“, aktyviai prisidėjo prie Nemuno srities laikraščio „Partizanas“ leidybos.

L. Baliukevičius buvo tikras idealistas, besąlygiškai atsidavęs vieninteliam tikslui – Lietuvos nepriklausomybės atgavimui. Kartu jis buvo blaivaus proto, kritiškai mąstantis, analizuojantis problemas, ieškantis sprendimų partizanų vadas. Visa tai atsispindi jo ataskaitose vadovybei, taip pat jo dienoraštyje. Šie autentiški dokumentai puikiai padeda pokario kovų tyrinėtojams suvokti tų dienų istoriją. Iš dienoraščio aišku, jog Dzūkas žinojo savo lemtį – žūtį ir buvo tam pasirengęs kaip ir artimiausi jo kovos draugai. Vienas jauniausių Lietuvos partizanų vadų liko ištikimas Lietuvos partizano priesaikai – gyvas priešui į rankas nepasidavė.

Žuvo L. Baliukevičius 1950 m. birželio 24 d. Leipalingio ir Merkinės valsčių sandūroje Žaliamiškyje įrengtame bunkeryje MGB 2-N valdybos operatyvinės grupės ir MGB kariuomenės kareivių vykdytos karinės čekistų operacijos metu kartu su savo adjutantu ir apygardos laikraščio redaktoriumi Augustu Babrausku-Radvila, Šarūno rinktinės Juozapavičiaus tėvūnijos vadu Antanu Vailioniu-Špoku ir partizanu Anastazu Kaknevičiumi-Švidriu.

Žuvusiųjų palaikai buvo niekinti Veisiejuose. Užkasimo vieta neišaiškinta.

L. Baliukevičiaus mama 1947 m. gruodžio 19 d. buvo ištremta į Tiumenės sr. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Mirė 1972 m. Palaidota Vilniuje Naujosios Vilnios kapinėse.

Brolis Kostas Baliukevičius-Rainys, Tylius, Kalnietis 1948 m. tapo partizanų ryšininku, o 1949 m. balandžio mėn. – partizanu. Nemuno srities štabo Visuomeninės dalies viršininkas, LLKS gynybos pajėgų pareigūnas. Žuvo 1951 m. vasario 15 d. Jiezno r. Jaunionių k. gyventojų Talačkų sodyboje įrengtoje LLKS štabo vadavietėje kartu su LLKS štabo nariu Urbonu Dailide-Tauru, Dainavos apygardos Dzūkų rinktinės Margio tėvūnijos vadu Motiejumi Jaruševičiumi-Lakštingala ir sodybos šeimininke, partizanų ryšininke Marija Talačkaite-Genovaite. Palaikai išvežti į Butrimonių m., Alytaus r. Tiksli užkasimo vieta neišaiškinta.

1950 m. gruodžio 4 d. LLKS vadovybės įsakymu L. Baliukevičius buvo apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės Kovos Kryžiumi (su kardais), 1997 m. gruodžio 22 d. jam pripažintas kario savanorio statusas, 1998 m. gegužės 19 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu suteiktas Vyčio kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinas (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius) ir pulkininko laipsnis (po mirties).

Bunkeryje rasti L. Baliukevičiaus 1948 m. birželio 23–1949 m. birželio 6 d. rašyti dienoraščiai 1994 m. publikuoti knygoje: Justinas Lelešius-Grafas, Lionginas Baliukevičius-Dzūkas „Dienoraščiai“. 2002 m. L. Baliukevičiaus dienoraščiai išėjo atskira knyga „Liongino Baliukevičiaus – partizano Dzūko dienoraštis“, kuri pakartotinai išleista dar keturis kartus.

Pagal knygą „Liongino Baliukevičiaus – partizano Dzūko dienoraštis“
parengė Rūta Trimonienė